

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Hoitotyö
Sairaanhoitaja

Katja Mantila

Hoitaja, ethän lyö lyötyä?
Kun parisuhdeväkivallan uhri tulee luoksesi
- kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö 2013

Sisältö

Tiivistelmä.....	3
Abstract.....	4
1. Johdanto.....	5
2. Mitä on väkivalta?.....	7
2.1. Mitä on parisuhdeväkivalta?.....	7
2.2. Väkivallan muodot.....	7
2.3. Parisuhdeväkivalta rikoksena.....	9
2.4. Raiskaus parisuhteessa.....	10
3. Parisuhdeväkivallan ilmeneminen.....	10
3.1. Parisuhdeväkivallan esiintyvyys ja selitysmallit.....	10
3.2. Parisuhdeväkivallan vaikutus terveyteen.....	11
3.3. Parisuhdeväkivallan tappavuus.....	12
4. Parisuhdeväkivallan uhrin.....	13
4.1. Miksi parisuhdeväkivallan uhri ei hae apua?.....	13
4.2. Syitä väkivaltaisessa parisuhteessa elämiseen.....	14
5. Parisuhdeväkivallan uhrin terveydenhuollossa.....	15
5.1. Uhrin terveydenhuollon asiakkaina.....	15
5.2. Uhrin kokonaisvaltainen hoito.....	16
6. Mies parisuhdeväkivallan uhrina.....	18
6.1. Naisen pahoinpitelemä mies.....	19
6.2. Naisten vallankäytön ominaispiirteitä.....	20
7. Opinnäytetyön toteutus.....	22
7.1. Johtopäätökset.....	23
7.2. Kuviaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä.....	24
7.3. Narratiivinen lähestymistapa.....	24
7.4. Eettiset näkökulmat ja ongelmat.....	25
Pohdinta.....	26
Lähteet.....	28

Tiivistelmä

Katja Mantila

Hoitaja, ethän lyö lyötyä? Kun parisuhdeväkivallan uhri tulee luoksesi – kuvaileva kirjallisuuskatsaus, 30 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaava opettaja: Lehtori Tuula Juvakka, Saimaan Ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön keskeisinä aiheina ovat, miksi väkivaltaisessa parisuhteessa eletään, miksi uhrit eivät hae apua ja miesten kokema parisuhdeväkivalta. Tavoitteena on vaikuttaa hoitohenkilökunnan asenteisiin, jotka saattavat olla uhria kohtaan hyvinkin kielteisiä. Parisuhdeväkivallan uhri saattaa olla hoidettavana usein ja tällöin hoitava taho voi suhtautua uhriin kielteisesti, eikä ymmärrä, miksi uhri ei jätä väkivaltaista puolisoaan.

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tiedon keruu ja analysointi tapahtuvat osittain samanaikaisesti. Työ on toteutettu kvalitatiivisena (laadullisena) tutkimuksena. Sisältö on kerrottu narratiivisesta näkökulmasta, kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka antaa kirjoittajalle enemmän vapauksia kuin systemaattinen kirjallisuuskatsaus.

Tutkimus on kohdistettu vain suomalaisiin parisuhdeväkivallan tapauksiin. Tutkimuksessa selvisi, että aihe on noussut esille vasta 2000-luvulla, koskien parisuhdeväkivallan taustoja ja miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa. Tulokset osoittavat, että Suomessa naiset käyttävät paljon henkistä mutta myös fyysistä väkivaltaa. Miehet taas käyttävät enemmän fyysistä väkivaltaa. Tutkimuksessa selviää myös, että parisuhdeväkivallan uhrit eivät koe saavansa apua, vaikka sitä hakevat. Jatkotutkimusaiheena voisi olla avunsaannin selvittäminen.

Asiasanat: Parisuhdeväkivalta, väkivalta, uhri, apu

Abstract

Katja Mantila

Nurse, do not hit a victim of intimate partner violence when she/he is down. When intimate partner violence victim comes to you - a descriptive review of the literature, 30 pages.

Saimaa University of Applied sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Program in Nursing

Bachelor's thesis 2013

Instructor: Ms Tuula Juvakka, lecture, Saimaa University of Applied sciences, Lappeenranta

This thesis focuses on the reasons why people live in violent relationships without seeking help and the experiences of men as victims of domestic violence. The aim is to change the attitudes of the nursing staff which the victims may experience as negative ones. A domestic violence victim might come over and over again to a health center, however, the nursing staff might not understand why the victim doesn't free himself from the violent partner. In addition, the staff might react in a negative way to the victim.

The work has been carried out as a qualitative research, the data collection and analysis took place partly at the same time. The content is described in narrative point of view, a descriptive literature review.

The research focuses of intimate violence of partners only in Finland. It was found out that the first studies on the backgrounds of intimate partner violence and men as victims were carried out as late as at the beginning of this millennium. Results show that in Finland, women use a lot of mental, but also physical violence and men use more physical violence. The study also shows that victims of intimate partner violence do not feel that they get help, even if they look for it. A follow-up research might be a survey of supporting networks.

Keywords: Intimate partner violence, violence, victim, help

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tavoitteena on vaikuttaa hoitohenkilökunnan suhtautumiseen ja asenteisiin parisuhdeväkivaltaa kokenutta kohtaa. Hoitohenkilökunnalla tarkoitan tässä työssä kaikkia terveydenhuollossa työskenteleviä henkilöitä, mutta erityisesti hoitajia. Käsittelen myös miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa eli asiaa, josta hyvin vähän puhutaan. Miesuhrien määrä rikosoikeudellisissa tilastoissa on 10- 20 %. (Brusila 2008, 124).

Aiheen valinta on minulle henkilökohtainen ja tärkeä. Tavoitteena on tuottaa kirjallisuuskatsaus, joka avaa käsityksiä väkivaltaisessa parisuhteessa elävistä ihmisistä ja selventää, miksi parisuhteesta lähteminen ja sen lopettaminen ei ole niin yksinkertaista. Myös uhrin häpeä on tärkeä tuoda esille. Hoitohenkilökunta saattaa toistuvan parisuhdeväkivallan uhrin tullessa hoitoon nolata ja loukata häntä tietämättömyydellään ja asenteillaan.

Aihe on aina ajankohtainen, koska parisuhdeväkivalta lisääntyy ja raaistuu. Rikosuhripäivystyksen mukaan vuosina 2010 ja 2011, parisuhdeväkivalta on lisääntynyt 22 % (Rikosuhripäivystys 2011).

Yksikin lyönti on liikaa! Tämä on totuus, mutta tarkoitukseni on tuoda esille syitä, miksi tämä ei aina riitä. Väkivaltaisesta parisuhteesta lähteminen on yhtä vaikeaa kuin mistä tahansa parisuhteesta. Väkivaltaista käytöstä ei voi puolustella, eikä sitä saa puolustella millään. Mutta väkivallan takana piilee syitä, joita emme aina tiedä, emmekä ymmärrä. Apua tulee tarjota myös väkivaltaiselle osapuolelle. Näin on mahdollista saada väkivallan kierre katkeamaan.

Terveydenhuollossa työskenteleville ihmisille olisi tärkeää osata tunnistaa molempien osapuolien hätä ja ahdistus. Hyvin organisoitu hoito ja tukiverkostot auttavat uhreja selviytymään eheämpänä ja tekijöitä hakeutumaan avun piiriin.

Tutkimuksista selviää, että terveydenhuoltohenkilökunnan suhtautuminen väkivallan uhriin vaihtelee välinpitämättömyydestä, huonoon kohteluun.

Tässä työssä olen etsinyt syitä miksi väkivaltaisessa parisuhteessa eletään, minkälaista kohtelua väkivallan uhrin ovat terveydenhuollosta saaneet ja kuinka paljon häpeä vaikuttaa avun hakemiseen. Näitä tietoja sairaanhoitaja voi hyödyntää kohdatessaan parisuhdeväkivallan uhrin, ettei lyö lyötyä.

Työni rajaan vain parisuhdeväkivaltaan. Rajauksen perusteena on työn pysyminen tietyssä raamissa.

2 Mitä on väkivalta?

Maailman terveysjärjestön WHO:n käyttämän määritelmän mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen. WHO:n määritelmässä väkivalta yhdistetään nimenomaan itse tekoon eikä sen lopputulokseen. (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2005, 10).

2.1 Mitä on parisuhdeväkivalta?

Parisuhdeväkivaltaa on pidetty monimutkaisena ja se on tulkittavissa monin eri tavoin. Parisuhdeväkivalta on puolison hallintaa joka, loukkaa puolison itsemääräämisoikeutta. Sitä voidaan käyttää suorasti tai epäsuorasti, mutta tavoitteena on vahingoittaa puolisoa tai hänen elinympäristöään ja omaisuuttaan. Myös aggressiivinen ilmaisu, jolla uhataan puolisoa, on väkivaltaa. Kumpi tahansa puolisoista voi olla väkivaltainen. (Flinck 2006, 29).

Parisuhdeväkivaltaan sisältyy useita tekijöitä. Uhrin syyllistäminen on tavallista tai se, että uhri on itse provosoinut väkivaltaiseen käytökseen ja ansaitsee sen. Viranomaiset voivat puuttua tilanteeseen vain, jos joku siitä ilmoittaa. Kuka tahansa väkivaltaa epäilevä voi ilmoittaa heille. (Väestöliitto 2013).

2.2 Väkivallan muodot

Parisuhdeväkivallan voi jakaa useampaan eri alalajiin. Niitä ovat fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen, seksuaalinen, uskonnollinen sekä latentti väkivalta. On hyvin tavallista että väkivaltana pidetään vain fyysistä väkivaltaa. Näkyviä jälkiä pidetään merkinä siitä. Näin ei kuitenkaan ole, fyysinen väkivalta on vain yksi muoto. (Ensi- ja turvakotien liitto 2006).

Fyysinen väkivalta

Fyysisenä pahoinpitelynä voidaan pitää tönimistä, hiuksista repimistä, kuristamista, potkimista ja hakkaamista. Väkivallan tekijä voi käyttää myös erilaisia aseita väkivallan tekoon. Esimerkiksi savukkeella tai kuumalla vedellä polttamista, ampuma- tai teräaseella uhkailemista ja niiden käyttämistä. Tällainen jättää usein jälkiä ja se on helpommin tunnistettavissa verrattuna esimerkiksi henkiseen väkivaltaan. Ruhjeiden ja murtumien lisäksi se voi pahimmillaan johtaa kuolemaan. Fyysiseen väkivaltaan liittyy aina myös henkinen väkivalta. (Nyqvist 2001, 16).

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on yleisin väkivallan muoto. Henkinen väkivalta on vaikeammin havaittavissa, mikäli uhri ei kerro siitä. Henkisen väkivallan muotoja on useita, kuten esimerkiksi puolison alistaminen nimittelemällä. Myös julkinen nolaaminen on henkistä väkivaltaa. Henkistä väkivaltaa on myös eristäminen. Puoliso eristetään ystävästä, sukulaisista ja kaikista muista sosiaalisista verkostoista. Uhri voidaan myös eristää ulkomaailmasta. Uhrilta voidaan estää rahan käyttö tai estetään vapaa liikkuminen kodin ulkopuolella. Ulkomuodon - tai näön pilkkaaminen on osa henkistä väkivaltaa ja uhrille uskotellaan, ettei hän ole tarpeeksi arvokas näyttäytymään kodin ulkopuolella. Myös fyysisellä väkivallalla uhkaaminen on henkistä väkivaltaa. (Kleemi 2006 4-8).

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalista väkivaltaa ovat raiskaukset ja seksiin pakottaminen. Tässä muodossa esiintyvät sekä fyysinen että henkinen väkivalta. Rakkauden, seksuaalisuuden ja väkivallan toisiinsa kietoutuminen on suomalaisessa parisuhdeväkivallassa varsin yleistä. Tätä muotoa pidetään erittäin usein eroottisiin unelmiin liittyvän rakkauden osoituksen ylilyönteinä. (Husso 2003, 121).

Hengellinen väkivalta

Hengellinen väkivalta on henkistä, jota tehdään uskonnon varjolla. Sitä tehdään pelottelemalla, käännyttämällä, eristämällä sekä kontrolloimalla

uhria. Tarkoituksena on aliarvostaa uhrin omaa elämänkatsomusta ja nujertaa tämän mielipiteitä. Tällainen henkinen väkivalta voi johtaa mielenterveysongelmiin. (Lehtonen & Perttu 1999, 40).

Taloudellinen väkivalta

Uhrin rahan ja muun omaisuuden kätkeminen niin ettei uhri pääse niitä käyttämään. Myös vastuuton rahankäyttö, omaisuuden myyminen ilman puolison lupaa ja omiin tarkoituksiin käytetty omaisuus ovat taloudellista väkivaltaa. (Lehtonen & Perttu 1999, 42).

Latentti eli piilevä väkivalta

Piilevä väkivalta on jatkuvaa väkivallan uhkaa. Tietoisuutta siitä, että väkivalta voi puhjeta milloin tahansa. Ilmassa on koko ajan uhka väkivallasta, joka muokkaa uhrin käyttäytymistä. Hän myötäilee ja miellyttää väkivallan tekijää, jotta fyysisen väkivallan tilannetta ei pääsisi syntymään. Uhan alla eläminen on stressaavaa ja piinaavaa uhrille. (Lehtonen & Perttu 1999, 39).

2.3 Parisuhdeväkivalta rikoksena

Kun tekopaikkana on usein oma koti ja oma kumppani, sama ihminen joka vannoo rakastavansa ja pitää hyvänä, on vaikea mieltää asiaa rikokseksi. Siksi parisuhdeväkivallan erityisyys rikoksena ja kokemuksena on erityinen. (Husso 2003, 13).

Kotona tapahtunut väkivalta on määritelty rikokseksi, mutta vasta vuonna 1995. Se on ollut niin sanottu asianomistajarikos, joka tarkoittaa, etteivät yhteiskunnalliset tahot ole voineet puuttua siihen muuten kuin uhrin suostumuksella. Uhrin kuitenkin usein ovat jättäneet ilmoituksen tekemättä puolison uhkailun tai vetoomuksen seurauksena. Vuonna 1995 laki muuttui niin, että myös kodissa tapahtunut lievää vakavampi väkivalta on virallisen syytteen alainen rikos, jolloin parisuhdeväkivalta ei enää ole yksityisasia. Laissa on kuitenkin pykälä, jonka mukaan uhri voi halutessaan pyytää, ettei syytettä rikosentekijää kohtaan nosteta. Vuonna 2005 tämä kohta

poistettiin laista. Vuonna 1999 tuli voimaan lähestymiskiellolaki. Sitä lisättiin vuonna 2005 perheen sisäisellä lähestymiskiellolla, jolloin väkivaltainen osapuoli voidaan määrätä poistumaan kotoaan enintään kolmeksi kuukaudeksi. (Koivukangas 2006, 21).

2.4 Raiskaus parisuhteessa

Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö on aina rikos. Tätä asiaa ei muuta se, vaikka tekijä olisikin puoliso. Kun seksiin on suostuttava väkisin tai pakotettuna, ei silloin voida puhua seksistä. Se on silloin väärää vallankäyttöä ja alistamista ja vaikka rajan vetäminen onkin vaikeaa, on kyse kuitenkin rikoksesta.

Väkivaltaisessa liitossa elävän ihmisen vaikeus tunnistaa seksuaalinen kanssakäyminen, joka ei kuulu parisuhteeseen, voi olla vaikeaa, jopa mahdotonta. Uhri ei miellä seksuaalista väkivaltaa raiskaukseksi, kun kyseessä on oma puoliso. Parisuhteessa seksiin ryhtyminen haluamattaan voi johtua miellyttämisen halusta tai ristiriitojen välttämisestä. Mitä vähemmän fyysistä väkivaltaa käytetään, sitä vähemmän uhri tuntee tulleensa raiskatuksi. Tällainen väkivalta johtaa yleensä henkisiin vammoihin. Raiskaus avioliitossa muuttui rikokseksi Suomessa vuonna 1994. (Väestöliitto 2013).

3 Parisuhdeväkivallan ilmeneminen

Jos parisuhteessa on väkivaltaa, sillä on taipumus jatkua, uusiutua ja raaistua suhteen jatkuessa. Väkivaltaa käyttävät henkilöt voivat menestyä hyvin muilla elämän osa-alueilla, kuten työssä. Heidän ainut ongelmansa voi olla se, että he käyttävät väkivaltaa. Väkivaltaan syyllistyvä on aina itse vastuussa teoistaan. (Väestöliitto 2013).

3.1 Parisuhdeväkivallan esiintyvyys ja selitysmallit

Väkivalta on kaikkien yhteiskuntaluokkien ongelma. Heikommassa taloudellisessa asemassa olevien parisuhteiden ongelmat tulevat muita helpommin viranomaisten tietoon. Väkivaltaa parisuhteessa käyttävä toimii harkiten eikä sitä voi puolustella millään. Hän valitsee ajankohdan ja

tekotavan milloin ja miten väkivaltaa käyttää. Kyse on vallankäytöstä ja monesti väkivaltainen puoliso tuntee pelkoa esimerkiksi perheen menettämisestä ja yrittää pitää langat käsissään väkivaltaisella käyttäytymisellä ja uhkailemalla. (Väestöliitto, 2013).

Kun parisuhdeväkivaltaa katsotaan nykykulttuurin näkökulmasta, se voidaan nähdä yhteiskunnallisena häiriönä. Se pyrkii selittämään väkivallan kehämäiseksi ja opituksi toimintamalliksi. Perinteinen ”mies talossa”-kulttuuri nostaa miehet ylemmälle tasolle, ja kun nainen on väkivallan kohteena, lapset oppivat tällaisen toimintamallin ja kulttuuri jatkuu sisäänrakennettuna yhteiskuntaan ja perheeseen itseensä. On aivan normaalia, että mies ajoittain lyö vaimoaan. (Antikainen, 2008).

Naisten väkivaltaisuudesta puhutaan vieläkin melko vähän. Se kohdistuu useimmiten puolisoon tai lapseen. Suomalaisten naisten ja miesten väkivallalle on olemassa yhteinen piirre: alempi yhteiskunnallinen asema ja päihteiden runsas käyttö. Naisilla lievään parisuhdeväkivaltaan syyllistyminen on yhtä yleistä kuin miehillekin. Naiset saattavat syyllistyä lievään parisuhdeväkivaltaan yhtä usein kuin miehetkin. (Putkonen 2011, 127).

3.2 Parisuhdeväkivallan vaikutus terveyteen

Kaikella väkivallalla on haitallinen vaikutus puolisojen psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. Tutkimukset on pääpiirteittäin tehty naisten kokemuksista. Miehiä koskevaa tutkimusmateriaalia ei tästä aiheesta juuri löytynyt.

Koivukangas on tutkinut naisia parisuhdeväkivallan uhreina. Tutkimuksessaan hän ilmaisee, että väkivallan traumoja voidaan pitää uhrin ominaisuuksina.

Uhri saattaa vaikuttaa tilanteeseen sopeutuneelta, mutta kyse on uhrin tavasta selviytyä. Tällä käyttäytymismallilla uhri yrittää saada väkivallan loppumaan. Nainen saattaa tällä tavalla odottaa, että mies ”paranee”, rakkaus voittaa kaiken ja väkivalta on tapa osoittaa välittämistä. Pitkään

jatkuessaan tämä näkemys kapenee ja nainen alkaa elää hengissä selviytymisen toivossa. (Koivukangas 2006, 36).

Kun väkivalta jatkuu kauan, uhri turtuu pelkäämiseen ja elämästä nauttiminen on mahdotonta. Kehittyminen uhriksi on prosessi. Voimattomuuden ja pelon aiheuttama ”jäätynyt pelko” ovat osa tätä prosessia. Uhri kieltää asian vakavuuden ja todelliset tunteet. Pitkään jatkunut väkivalta voi turruttaa tunteettomuuteen, jolloin uhri on kyvytön nauttimaan mistään. Parisuhdeväkivallan kohteena olemisessa ei ole kyse mistä tahansa väkivallasta, vaan kaikkein läheisimmän ihmisen tekemästä väkivallasta. Väkivallan ja lämmön vaihtelu vaurioittaa uhria vakavasti (Lehtonen & Perttu 1999, 41, 62).

Miehen ja naisen fyysisen väkivallan kokemiseen liittyy terveyden heikkeneminen. Koska uhrin looginen ajattelu vaikeutuu, tapaturma- alttius, masennus ja päihteiden lisääntyvä käyttö lisäävät sairastuneisuutta. Yleisiä seurauksia ovat masentuneisuus, päihteiden käyttö, kroonisen sairauden kehittyminen ja tapaturmat. Kun naisten ja miesten kokemukset ovat samanlaisia ja väkivaltaa on kummankin taholta, tekojen vaikutuksilla ei ole merkittäviä eroja. (Tapaninen 2010, 43- 45).

3.3 Parisuhdeväkivallan tappavuus

Parisuhdeväkivalta voi olla tappavaa. Vuosina 2002- 2009 kaikista väkivallan uhreista 83 prosenttia naisista kuoli parisuhdeväkivallan uhrina. Vuosina 2002–2009 yhteensä 184 naista ja 38 miestä on kuollut parisuhdeväkivallan seurauksena.

Henkirikoksia edeltävänä aikana on usein esiintynyt pitkään jatkunut parisuhdeväkivalta. Vuosien 2002–2007 tietojen mukaan aiempi väkivalta on yleisintä parisuhteisiin liittyvissä henkirikoksissa. Yli puolessa on esiintynyt väkivaltaa aiemmin. Henkirikoksen tekijänä on yleisimmin mies. (Antikainen 2008).

Henkirikokset ovat pääasiassa heterosuhteita. Ajanjaksolla 2002–2009 viisi miestä sai surmansa samaa sukupuolta olevassa parisuhteessa.

Erotilanteissa väkivallan riski kasvaa. Naisilla kuolleisuuden riski on kymmenkertainen. (Antikainen 2008).

Suomessa toiseksi yleisin henkirikostyyppi on parisuhteessa miehen surmaama puoliso. Koko henkirikostilastossa viidesosa kuuluu tähän tyyppiin. Henkirikoksista 4 % on naisen tekemiä. Perheissä ja parisuhteissa tapahtuvat henkirikokset muodostavat kolmasosan Suomen henkirikoksista vuosittain. (Aaltonen, Kivivuori, Salmi & Sirén 2009 12).

4 Parisuhdeväkivallan uhrin

Parisuhdeväkivalta on pohjimmiltaan käyttäytymismalli, jolle on ominaista kontrollin ja vallan käyttö. Väkivallantekijä on useimmiten mies, joka käyttää valtaa toiseen ihmiseen, naiseen, intiimissä parisuhteessa. Parisuhdeväkivalta voi ilmetä monella tavalla, sisältäen seuraavia väkivallan muotoja, mutta ei rajoittuen niihin: fyysinen, seksuaalinen, henkinen ja taloudellinen väkivalta sekä sosiaalinen eristäminen. (Perttu, Kaselitz, 2006,8).

4.1 Miksi parisuhdeväkivallan uhri ei hae apua?

Kauan kestäneestä parisuhdeväkivallasta irtaantuminen saattaa muodostua pitkään kestänyään erittäin vaikeaksi. Uhrit mahdollisesti elävät pitkään jo tutuksi tullessa kaavassa. Parisuhteesta saatetaan jopa erota, mutta palata usein takaisin, ennen kuin lopullinen ero tapahtuu. Avun hakeminen on myös vaikeaa häpeän ja syyllisyyden vuoksi. Uhri saattaa tuntea vastuuta väkivaltaisesta puolisoista, lasten vuoksi ei voi lähteä tai puoliso saattaa uhata itsemurhalla jolloin uhri kokee olevansa vastuussa tapahtumista. (Kumpuniemi 2012 24 - 26).

Ojuri 2004 tutkimuksessa tutkittiin naisten parisuhdeväkivalta kokemuksia, niistä selviytymistä, selviytymisprosessia ja siihen vaikuttaneita tekijöitä, sekä ammatillisen avun tarvetta ja avun kohtaamista. Hän on haastatellut 20 ensi- ja turvakotien asiakkaina ollutta naista. Ainoastaan kaksi heistä ei ollut hakenut apua miltään taholta ennen turvakotiin tuleamista. (Ojuri 2004,192).

Ojurin haastattelemista naisista kolmetoista kahdestakymmenestä on kokenut ymmärtämättömyyttä, välinpitämättömyyttä ja jopa halveksuntaa niiltä tahoilta, joiden tulisi auttaa. Ymmärtämättömyyden syitä on selitetty sillä, ettei auttavalla taholla itsellään ole perhettä, ammatillinen osaaminen ja koulutus eivät vastaa todellista tilannetta ja on pelkoa puuttua asiaan. Haastateltujen naisten mukaan lääkärin, hoitajien ja sosiaalityöntekijöiden suhtautuminen on ollut syyllistävää. Lapset uhataan ottaa pois, koska nainen on syyllistynyt lapsiin kohdistuvaan passiiviseen väkivaltaan jäämällä suhteeseen. Naista ei ole myöskään uskottu ja naisen ongelmat on sivuutettu täysin. Akuuteissa kriisitilanteissa naisia on ohjattu jatkuvasti eteenpäin ilman, että asian olisi joku ottanut hoitaakseen. (Ojuri 2004, 159 - 152).

Tapanisen 2010 tutkimuksessa miehet ovat pelänneet naurunalaiseksi joutumista ja eikä mies lähde edes hakemaan apua koska on oletettavaa, että häntä kohdellaan eriarvoisesti ja vähättelevästi. Poikkeuksellista on, että miehet, jotka ovat hakeneet apua, ovat ennako - oletuksistaan huolimatta saaneet sitä. Suurin avun antaja on ollut seurakunta. (Tapaninen 2010, 37).

4.2 Syitä väkivaltaisessa parisuhteessa elämiseen

Väkivalta näyttelee vain yhtä roolia väkivaltaisessa parisuhteessa. Etenkin naiset yrittävät uskoa hyvään tulevaisuuteen ja perheen koossa pysymiseen. Yhdistelmästä syntyy noidankehä, joka osittain muokkaa uhrin käyttäytymistä ja ajatusmaailmaa niin, että elämä suhteessa tuntuu täysin normaalilta. Usein auttavat läheiset ja tuttavat turhautuvat, koska pitävät auttamista turhana. (Ensi- ja turvakotien liitto, internetjulkaisu, 2013).

Heikko itsetunto ja aiempiin suhteisiin pettyminen saattaa olla myös yhtenä syynä väkivaltaisessa parisuhteessa elämiseen. Epäonnistuminen edellisessä parisuhteessa muokkaa puolison käsitystä onnistumisesta ja hän ajautuu äärimmäisiin tekoihin pelastaakseen senhetkisen parisuhteen. (Flinck 2006, 55).

Tutkimuksista selviää, että monelle naiselle väkivaltaisesta parisuhteesta lähteminen on ainut vaihtoehto. Myös miehille se vaikuttaisi olevan ainut mahdollisuus. Husson mukaan molemmat puoliset ovat kokeilleet muita vaihtoehtoja, kuten pariterapiaa, mutta päätyneet silti eroon. Silti on pariskuntia, jotka pysyvät yhdessä kaikesta huolimatta kestäväällä väkivaltaisella elämällä. Valinnanvapaus on kuitenkin kyseenalainen silloinkin kun erotaan. Vaihtoehtoja kun ei enää ole. (Husso 2003,166).

Ojurin 2004 tutkimuksessa naiset kertovat häpeästään. Häpeää siitä, että elää väkivaltaisessa parisuhteessa ja toisaalta taas siitä, että parisuhde ei onnistukaan ja joudutaan eroamaan. Häpeä ja syyllisyys estävät naista hakemasta apua ja eristäytymään ulkomaailmasta. Häpeän kynnyksellä ylittyy vasta sitten kun muuta vaihtoehtoa ei enää ole. (Ojuri 2004, 192).

Koska asioista ei puhuta ja niitä hävetään, se on esteenä muutokselle ja avunsaannille. Tällainen on pohja kullisissa elämissä. Kaikki ihmissuhteet kapenevat, kun pelko ja häpeä paljastumisesta saavat vallan. Tällöin myöskään avun piiriin ei hakeuduta. (Vaiettu naiseus -projekti 2004–2008.)

Psyykkinen riippuvuus on myös yksi syy elää väkivaltaisessa parisuhteessa. Sekä yhdessä että erillään eläminen on mahdotonta ja uhri kokee ansaitsevansa kaltoin kohtelun. Ja kun jaksaa rakastaa, kärsiä ja unhoittaa, toivo paremmasta yhteiselämästä pysyy yllä. (Taskinen 1998, 8).

5 Parisuhdeväkivallan uhrin terveydenhuollossa

Syyllistäminen ei auta väkivaltaisessa suhteessa elävää, joka on menettänyt kyvyn hallita omaa elämäänsä ja päättää omista asioistaan. On hyvä, että nainen puhuu väkivallasta ja siihen tulee kannustaa kaikin tavoin. Huonoin tilanne on silloin, jos naisella ei ole häpeän tai syyllisyyden takia ketään kelle puhua ja kuka voi auttaa. Väkivaltaa kokeneella on oikeus turvaan ja myötätuntoon. (Ensi- ja turvakotien liitto 2013).

5.1 Uhrit terveydenhuollon asiakkaina

Suomessa tehdyssä tutkimuksessa vuonna 1997 käy ilmi, että vain noin kolmasosa on puhunut väkivallasta jollekin läheiselle. Seurantatutkimuksessa kuitenkin jo lähes puolet oli kertonut asiasta jollekin. Tämä voi johtua asennemuutoksista tai parantuneista palveluista. Kuitenkaan 35 % ei kerro parisuhdeväkivallasta kenellekään. 92 % fyysisiä vammoja saaneista on kertonut jollekin. (Brusila 2008, 124).

Parisuhdeväkivallan uhrin käyttävät terveydenhuollon palveluja kaksinkertaisesti muuhun väestöön verrattuna. Hoidossa olleista kymmenesosa on kokenut epäasiallista kohtelua. Huonoa hoitoa tunsivat saaneensa 12 % ja jopa 16 % koki ettei asia kiinnosta henkilökuntaa tai se vähätteli asiaa vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen mukaan. Samassa tutkimuksessa käy ilmi, etteivät uhrin kokeneet saavansa riittävästi informaatiota jatkohoidosta ja tuesta. Kaksi kolmasosaa ei saanut tietoa lainkaan. (Brusila 2008, 124).

Terveydenhuollosta näyttäisi puuttuvan henkilökunnan valmiudet puuttua parisuhdeväkivaltaan ja jatkohoitoon ohjaamiseen. Fyysisten vammojen hoitoa pidetään tärkeimpänä, ja jatkohoito jää uhrin omalle vastuulle. (Leppäkoski, Flinck, Paavilainen, Jokisalo, Rajala & Tuohimäki 2010, 29).

Uhrin ovat terveydenhuoltoon hakeutuessaan kokeneet hyväntahtoista välinpitämättömyyttä. Lääkärit ja muu hoitohenkilökunta on tarjonnut rauhoittavia lääkkeitä. (Ojuri 2004, 159).

5.2 Uhrin kokonaisvaltainen hoito

Akuuteissa tilanteissa uhrille saattaa tapahtua yli- tai alilyönnejä. Ylilyönneissä saattavat vahvat tunnepurkaukset kuormittaa henkilökuntaa kun, taas alilyönneissä ei potilaan vointiin välttämättä reagoida mitenkään siinä uskossa, että kaikki on hyvin. Kun akuutimpi vaihe on ohi, saattavat uhrin emotionaaliset tunteet, pelosta - vihaan esiintyä somaattisina oireina. Paniikkihäiriön kaltaiset hengenahdistukset ja sydämen tykytykset ovat

hyvin tavallisia oireita. Kauemmin jatkuessaan voivat oireet pahentua ja lisääntyä. (Brusila 2008, 124).

Potilaan hoidossa tulisi yhtenä tärkeimpänä tavoitteena olla väkivallan loppuminen. Jos uhrin kokema väkivalta saadaan häneltä todetuksi, silloin hän yleensä kertoo kokemuksensa kokonaisuutena. Ammattilaisen hyvin tekemä kriisityö saattaa auttaa uhria selviämään ilman jatkossa tapahtuvaa terapiaa. Tiedon antaminen ja uhrin ja hänen perheensä turvallisuudesta huolehtiminen ovat keskeisiä asioita. Tärkeää hoidon tehon kannalta on saumaton tiimityö sosiaali- ja terveysalan henkilökunnan kesken. Keskeistä on tietojen ja tuen antaminen sekä väkivallan uhrin ja lasten turvallisuudesta huolehtiminen. Ei tule unohtaa fyysisten vammojen hoidon ja kivunlievityksen tärkeyttä. (Söderholm 2006, 35).

Uhrin hoitoon kuuluvat asianmukainen, moniammatillinen hoito ja kuntoutus. Hoitoketjuna sosiaalihuollon ja erikois- ja perusterveydenhuollon tulee toimia joustavasti. Myös lastensuojelu, päihdetyö sekä kriisityö ovat osana hoitoketjua. Hoitoon tulisi päästä reaaliajassa, jotta hoito onnistuu. (Söderholm 2006, 35).

Ojuri (2004), tutkimuksessa tulee esille, että yhteiskunnalle parisuhdeväkivallan uhrin on vieras viiteryhmä. Avun saaminen jakaantuu monelle eri taholle eikä mikään julkinen sektori tunnista sitä yhdeksi palvelun tarvitsijan ryhmäksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan väkivallan uhrin traumatisoituvat usein. Pitkäkestoinen terapia sekä yksilö- että ryhmämuotoisena auttavat traumatisoitumisen ehkäisyssä. Myös ammatillisesti ohjatut keskustelut sekä vertaistuki ovat hyviä kanavia traumojen ehkäisyyn. (Ojuri 2004 156-159).

Väkivalta on aina rikos, vaikka sitä tekisi kuinka läheinen ihminen. Kenenkään ei tarvitse elää väkivaltaisessa parisuhteessa, vaikka siitä irrottautuminen tekisi kuinka kipeää. Väkivallalla on valitettavasti tapana toistua. Sen salaaminen ei auta ketään ja apua kannattaa hakea aina. Se on uhrin ja kaikkien hänen läheistensä etu. (Rikosuhripäivystys, 2006).

6 Mies parisuhdeväkivallan uhrina

Espoolainen mies oli soittanut hätäkeskukseen toukokuussa 2009, kun hän oli joutunut hankaluuksiin väkivaltaisen puolisonsa takia. Hätäkeskuksen päivystäjänä työskennellyt vanhempi konstaapeli oli vähätellyt tilannetta ja ivannut, "otat sä naiselta pataan, niinkö?".

*Apulaisoikeusasiamies **Jussi Pajuoja** pitää päivystäjän puheita ja äänensävyä täysin asiattomina ja sopimattomina.*

- Niitä voi pitää halventavina, vähättelevinä ja hätäkeskukseen soittaneen henkilön ihmisarvoa loukkaavina, Pajuoja toteaa.

Espoolaismies oli paennut lastensa kanssa turvakotiin väkivaltaista puolisoa. Seuraavana päivänä hän meni hakemaan kotoaan lapsille vaatteita.

Puoliso oli siellä yhä. Kun nainen löi, huitoi ja kävi päälle, mies soitti 112:een yhteensä neljä puhelua, joihin vastasi kolme eri päivystäjää. Heistä kaksi käyttäytyi asiallisesti, mutta kolmas ei.

Näin puhelu eteni:

Häke: Hätäkeskus

Mies: K tässä hei. Tilanne jatkuu täällä& (Naisääni toistaa taustalla puhelun alussa: "Tilanne ei jatku") Hän käy kokoajan mun kimppuun, enkä mä pysty tekemään tätä, voitko lähettää partiota?

Häke: Otat sä naiselta pataan niinkö?

Mies: Onks tää hätänumero?

Häke: On, voitko vastata mun ihan asialliseen kysymykseen?

Mies: No, ei kyllä ollut oikein asiallinen kysymys toi

Häke: Eikö? No saanko kysyä tämmösen ihan fysikaalisen: kuinka iso olet, kontra, kuinka iso tämä nainen on?

Mies: Toivon, että tää nauhoitus saadaan sitten jotenkin

Häke: Voitko vastata kysymykseen, jos haluat ett puhelu jatkuu?

Mies: Kysyt kuinka painava nainen on ja kuinka painava hän on

Häke: Juuri näin minä kysyin. Älä arvioi sitä, että mikä se tarkoitus on

Mies: Mä olen kuuskyt ja hän on kuuskyt

Häke: No niin, silloinhan se on tasapeli

Mies: Anteeks mitä?

Häke: Niin et, sehän on tasapeli sillon

Mies: Siis, mihin mä soitin?

Häke: Et sä tiedä edes mihin sä soitat?

Mies: Kyllä 112

Häke: Miks sä kysyt sitä koko ajan?

Mies: Mä kysyn, koska noi sun kommentit on aika uskomattomia. Mä olen tullut turvakodista hakemaan tänne lasteni vaatteita ja vaimo käy päälle koko ajan, mä en pysty tekemään sitä

Häke: Justiinsa. Onks sulla ketään kaveria ketä vois turvata?

Mies: Ei ole, mä olen selvittänyt sen jo aikaisemmin ja mä olen niinku yrittänyt soittaa teille vaikka kuinka monta kertaa. Hän mottaa mua ja lyö mua, saako simmoista tehdä, täh, vastaisitko asialliseen kysymykseen, saako vaimo lyödä?

Häke: Kyllähän sä varmaan sen kysymättäkin tiedät, että jos suomen lakia yhtään tuntee et ei saa.

Päivystäjä myönsi selityksessään, että hän olisi voinut olla asiallisempi ja ystävällisempi. Hän kuitenkin selitti, ettei hänen laajaan tuttavapiiriinsä kuulu "yhtään sellaista miestä, jota puoliso pystyisi ilman apuvälineitä pahoinpitelemään".

Hänen mielestään kysymys soittajan ja tämän puolison painosta oli asiallinen ja perusteltu.

Apulaisoikeusmies Pajuoja oli eri mieltä. Hänen mukaansa päivystäjän kommentit ilmensivät vähättelevää suhtautumista naisten miehiin kohdistamaan väkivaltaan.

Päivystäjän suhtautuminen voidaan nähdä myös syrjintäkiellon vastaisena. (Ilta- Sanomat, 2010)

6.1 Naisen pahoinpitelemä mies

Yllä olevan lehtiartikkelin kopioin mukaan siksi, että se kuvastaa hyvin vähättelevää suhtautumista miehen kokemaa väkivaltaa kohtaan. Hätäkeskuksen työntekijän mukaan mies on tasavertaisessa asemassa puolisoonsa nähden, koska ovat samanpainoisia. Tulkitsen itse asian niin, että hätäkeskuksen työntekijä kehottaa miestä käyttämään fyysisiä keinoja tilanteen rauhoittamiseksi. Puhumattakaan epäeettisestä käytöksestä.

Vielä tänäkään päivänä mies ei ole tasa - arvoinen ammatillisessa verkostossa. Miehen kertomukset ohitetaan ja asiat käännetään niin, että nainen on uhri ja mies tekijä. Miehet eivät kehtaa kaveripiireissään kertoa tulleen puolison pahoinpitelemäksi. Nyky - yhteiskunnan kulttuuri tukee miestä olemaan hiljaa. Tasa - arvon maassa mies ei kuitenkaan tässä suhteessa ole tasa-arvoinen naisen kanssa. (Helin-Tuominen 2006, 67).

Miehiä koskevaa materiaalia parisuhdeväkivallan uhrina on hyvin vähän. Kansallisissa uhritutkimuksissa on joitakin tilastoja, joiden mukaan perheväkivaltaa on vuoden aikana kokenut eri vuosina (1980–2006) 0,1–0,7 prosenttia 15–74-vuotiaista miehistä. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 6).

Koska väkivaltakeskusteluita on enimmäkseen käyty vain naisen kertomana, sukupuolisen maskuliinisuuden vuoksi keskustelut johtavat miesten väkivaltaisuteen. (Flinck 2006, 12).

Flinck on tutkinut myös miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa. Eniten naisten käyttämä väkivallan muoto on henkistä, kuten monesta muustakin

tutkimuksesta käy ilmi. Nainen haluaa osoittaa miehelle, että tämä on arvoton olemalla uskoton, pilkaten miestä muiden ihmisten kuullen ja estänyt miehen kuulluksi tulemista. Lasten poisvieminen on hyvin tavallista uhkailua. (Flinck 2006, 63 - 72).

Heiskanen ja Ruuskanen 2010 tutkimuksessa käy ilmi, että fyysisen parisuhdeväkivallan muodoissa on eroavaisuuksia. Naiset kokivat useammin tarttumista ja kuristamista, miehet taas lyöntejä ja esineillä heittämistä. (Heiskanen & Ruuskanen, 2010, 45).

Miehet pyrkivät myös hakemaan oikeutusta puolisonsa väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Esimerkiksi mielenterveysongelmat ovat olleet miesten mielestä oikeuttavia tekijöitä. He eivät ole käsittäneet, ettei mielenterveysongelmista kärsivä ole kovinkaan usein syyntakeettomia. Miehet eivät myöskään ole halunneet hakea eroa väkivaltaisesta puoliosastaan koska pelkäävät lapsien menettämistä. (Mustonen & Palmu 2006, 34).

6.2 Naisten vallankäytön ominaispiirteitä

Flinckin (2008) Sairaanhoidajalehdelle tehdyssä tutkimuksessa uhrin kokivat monimuotoista parisuhdeväkivaltaa. Tutkimuksissa ovat olleet molemmat sukupuolet edustettuna. Vahva nainen, joka päättää perheen asioista, on usein miehelle uhka ja mies tuntee arvottomuutta. Miehet taas ovat ivanneet naisten seksuaalisuutta ja pakottaneet kipua tuottavaan seksiin. Sekä nainen että mies käyttävät lapsia vallan välikappaleena. Myös hellyydenosoituksista ja puhumisesta kieltäytyminen koettiin väkivallaksi. (Flinck 2008, 17).

Yksi esimerkki naisen vallankäytöstä on seksi. Jatkuva seksistä ja läheisyydestä kieltäytyminen, vetoamalla miehen saamattomuuteen on henkistä väkivaltaa. Nainen syyllistää miestä ja käyttää seksiä aseenaan. Nainen ottaa helposti marttyyrin roolin ja syyllistää ja vähättelee miehen

roolia perheessä tai parisuhteessa. Nainen nostaa itsensä miehen yläpuolelle ja vähättelee kaikkea, mitä mies tekee ja suurentelee miehen tekemiä virheitä. (Reenkola 2008, 137).

Naiset käyttävät miehiä enemmän henkistä väkivaltaa. Vähättely isänä, puolisona ja miehenä ovat näkyvimpiä esimerkkejä. Nainen saattaa arvostella miestä lasten ja tuttavien kuullen ja näin käyttää sosiaalista verkostoaan väkivallan välikappaleena. Naisella on taipumus vähätellä käyttämänsä väkivaltaa, koska väkivalta on harvoin fyysistä. (Flinck 2006, 29).

Naiselle väkivallan käytön myöntäminen on vaikeaa. Vasta fyysisen väkivallan käyttö saa naisen myöntämään oman väkivaltaisuutensa. Tässäkin tapauksessa nainen yrittää vierittää syyn miehen niskoille vedoten siihen, että mies on tavalla tai toisella ajanut hänet siihen pisteeseen. (Flinck 2006, 174).

Naisten paljon käyttämä epäsuora väkivalta aiheuttaa sen, että naiseen saatetaan suhtautua uhrina. Nyky - yhteiskunnassa suhtaudutaan naisen tuottamaan väkivaltaan suopeammin kuin miesten. Esimerkiksi poliisi saattaa suhtautua vähättelevästi miehen tekemään ilmoitukseen puolison väkivaltaisuudesta. Miesten kokemuksia vähätellään ja mies leimataan saamattomaksi. (Tapaninen 2010, 15).

Naisille aggressiivisuuden ja vihan kiertäminen on tavallista. Nainen vaikenee ja kohdistaa vihaisuutensa epäsuorasti kohteeseensa. Nainen ei uskalla kohdata vihansa kohdetta, vaan juonittelee mielessään kostoa ja manipuloi uhriaan. Hän saattaa provosoida vastapuolta käyttäytymään vihamielisesti tai jopa väkivaltaisesti peitelläkseen omaa aggressiivisuuttaan. Epäsuorat vihan ja aggression ilmaisun keinot ovat naisille tyyppisiä (Nykyri 1998, 92).

7. Opinnäytetyön toteutus

Tarkoitukseni on ollut tehdä mahdollisimman helposti luettavissa oleva kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Se on yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksen tyyppi. Tutkimuskysymyksiin vastauksen hakeminen oli yllättävän vaivatonta, koska aiheestani on pikkuhiljaa alettu puhua ääneen. Tutkimuskysymyksinä minulla oli: Miksi parisuhdeväkivallan uhrin eivät hakeudu hoitoon ja kuinka paljon miehet kokevat parisuhdeväkivaltaa? Näiden kysymysten alla on myös ajatuksena, ovatko hoitavat tahot käyttäytymisellään ja loukkaavilla sanoilla ajaneet parisuhdeväkivallan uhrin pois hoidon piiristä ja estääkö henkilökohtainen häpeä hakeutumasta avun piiriin. Tutkimuksessa esiintyy jonkin verran toistoa, eikä kaikkiin kysymyksiin ole selvää yksiselitteistä vastausta. Tietoa kuitenkin on ja sitä tulee koko ajan lisää. Työ on rajattu vain parisuhdeväkivaltaan, koska lähisuhde- ja perheväkivalta ovat jo laajempia käsitteitä ja pitävät sisällään muitakin henkilöitä kuin puoliset.

Tavoitteenani on, että mahdollisimman moni hoitohenkilökuntaan kuuluva lukisi tämän työn. Haluan avata käsityksiä ja käsitteitä parisuhdeväkivallasta, sen merkityksestä ja miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta.

Näihin kysymyksiin olen hakenut vastauksia käyttämällä Melinda (entinen Linda), Arto, Aleks, Terveysportti ja Emerald Journals - tietokantoja. Hakutermeinä olen käyttänyt parisuhdeväkivalta, perheväkivalta, henkinen väkivalta, hoitohenkilökunta ja ulkomaisia artikkeleita Domestic violence victims at finnish health care, intimate violence victims ja violence victims.

Väkivaltaan liittyviä hakutuloksia tuli useita tuhansia. Niiden joukosta karsiutuivat pois yleisesti väkivaltaa käsittelevät teokset ja artikkelit. Englanninkielisiä artikkeleita hakusanoillani löytyi kolme, ne hylkäsin kaikki puutteellisten tietojen perusteella. Artikkelit käsittelivät joko ulkomaisia tutkimuksia tai Suomessa koettua väkivaltaista lapsuutta ja inestä.

Käyttökelpoisimpina teoksina tätä työtä ajatellen olivat kolme väitöskirjaa ja yksi Pro Gradu - työ. Niistä olen saanut hyvän rungon tälle työlle. Aune

Flinck, Marita Husso ja Auli Ojuri ovat kirjoittaneet parisuhde- ja perheväkivaltaa käsitteleviä väitöskirjoja.

Flinck käsittelee väitöskirjassaan miesten ja naisten kokemuksia parisuhdeväkivaltaan johtavista tekijöistä, väkivallan kohteeksi joutumista sekä omaa väkivaltaista käytöstään.

Husso tuo kirjassaan esille sitä, mitä haluan työssäni ilmaista. Puhuminen väkivallasta on vaikeaa ja ihmiset ymmärtävät huonosti väkivallan uhria.

Ojuri taas tutkii väitöskirjassaan naisten selviytymistä väkivaltaisessa parisuhteessa sekä sitä selviytymistä. Hän käsittelee työssään myös väkivaltaisen parisuhteen jatkuvuutta.

Tapanisen Pro Gradu työssä on käsitelty miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa.

7.1 Johtopäätökset

Kaikissa edellä mainituissa töissä tulee hyvin esille, että parisuhdeväkivaltaan, suhteessa elämiseen ja miesten kokemaan parisuhdeväkivaltaan on alettu perehtyä vasta 2000 - luvun alussa. Joitain tutkimuksia löytyy 1990 - luvun puolelta, mutta niitä on melko vähän. Huomasin myös hakuprosessissani, että väkivallan tekijän auttamiseen on myös herätty.

Suomalaisessa terveydenhuollossa ei tutkimuksien mukaan osata hoitaa parisuhdeväkivallan uhreja. Kirkko on ottanut puolestaan hyvin haltuun parisuhdeongelmien ratkomisen. Miehet ovat ilmaisseet saaneensa kirkosta apua ja tukea. Terveydenhuollossa taas asiat sivuutetaan mitä omituisimmilla perusteilla.

Suomessa ei myöskään tunneta parisuhde- tai perheväkivallan uhreja ryhmänä. Ei ole olemassa yhtä tahoa, josta apua voi saada, vaan uhreja saatetaan pompotella asiantuntijalta toiselle. Siksi toivonkin, että tämä työ tavoittaisi jonkun, joka haluaisi kartoittaa avun saamisen mahdollisuuksia.

7.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voidaan pitää täsmällisenä ja toistettavana ja siinä on tutkittu jo olemassa olevaa muotoa. Tietoa arvioidaan ja kritisoidaan ennenkuin se referoidaan. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009 71).

Aineisto on laajaa, eivätkä valintaa rajaa metodiset säännöt. Asia pystytään kuitenkin kuvaamaan laajasti ja luokittelemaan sen ominaisuuksia. Tutkimuskysymyksissä on enemmän liikkumavaraa kuin systemaattisessa katsauksessa tai meta - analyysissä. Se toimii itsenäisenä metodina, mutta tuo uusia ilmiöitä systemaattista katsausta varten. (Salminen 2011, 12).

Laadullinen aineisto löytyy katsaukseen yleensä valmiina. Kirjallisen lukemisen periaatteisiin kuuluu kriittisyys ja yhteensopivuus aiheen kanssa. (Metsämuuronen 2008, 44).

Koska työstä on tarkoitus tulla laadullinen, kerääminen ja analysointi tapahtuvat osittain samaan aikaan. Aineisto voidaan hajottaa osiin ja koota uudelleen johtopäätöksiksi. (Metsämuuronen 2008, 48).

7.3 Narratiivinen lähestymistapa

Narratiivisessa tutkimuksessa aineisto voi olla henkilökohtainen tai julkinen. Narratiivisessa kerronnassa käytetään tapahtumasarjaa, jolla on alku, keskikohta ja loppu. Narratiivista aineistoa ei ole mielekästä esimerkiksi luetteloida. Narratiivisessa tutkimuksessa käytetään henkilökohtaisia kokemuksia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia tarpeita, tavoitteita ja asenteita ja niitä nivotaan yhteen. Hoitotiede on havahtunut tarinallisten tutkimusten tärkeyteen. Kerronnallisilla tutkimuksilla tavoitetaan enemmän ymmärrystä asioita ja tutkimusta kohtaan. (Heikkinen 2001, 121- 122).

Narratiivinen tutkimus ei pyri yleistämään. Pyritään luomaan henkilökohtaista ja subjektiivista tietoa. Narratiivisessa tutkimuksessa puhutaan usein ihmisten äänellä. (Heikkinen 2001, 130).

.Narratiivinen lähestymistapa on kirjallisuuskatsauksista kevein. Sillä pystytään toteuttamaan laaja kuva käsiteltävästä aiheesta ja lopputulos on helppolukuinen. (Salminen 2011, 6).

7.4 Eettiset näkökulmat ja ongelmat

Tutkimusetiikassa tarvitaan eettisissä ongelmakohdissa päätöksentekoa. Omassa työssäni ensimmäinen päätös oli tiettyjen asioiden rajaaminen pois työstä. Työtä tehdessä eteen tuli jatkuvasti tutkimuseettisiä ongelmia. Joitain ongelmia voi olla erittäin vaikea havaita ja yksi vaikeimmin havaitsemiani ongelmia oli saman asian esiintyminen useissa eri lähteissä. Päätöksenteko muodostui työn edetessä. Välillä annoin työni ulkopuoliselle luettavaksi, näin sain eettisiä ongelmia ratkaistua, kun työtä tarkasteltiin ulkopuolisin silmin. Työn edistyessä näkökulmat muuttuivat jatkuvasti ja ajoittain työn rajaaminen oli äärimmäisen raskasta ja vaikeaa. Mielenkiintoista materiaalia olisi ollut aiheen vierestä vaikka kuinka paljon ja kuitenkin yksi työn tekemisen edellytyksistä oli, ettei työ saa lähteä ”rönsyilemään”.

Eettiseksi ongelmaksi muodostui myös se että käsittelenkö juuri sitä aihetta, jota työssäni on tarkoitus tuoda esille. Välillä huomasin kirjoittaneen pitkän selityksen jostain tietystä aiheesta kunnes huomasin, ettei sillä ollut oikeastaan minkäänlaista merkitystä työni kannalta.

Kirjallisuuskatsauksen tekemisessä on myös aina suuri plagioinnin riski. Olisi helppoa kopioida toisen tuottamaa tekstiä. Tässä työssä olen kuitenkin pohtinut lukemaani sisältöä ja referoinut sitä narratiivisesta näkökulmasta oman osaamiseni rajoissa.

Aiheeni on vaikea ja arkaluontoinen. Olen kuitenkin kirjoittanut tekstin niin ettei yhdenkään aiempien tutkimusten henkilöllisyys paljastu. Henkilökohtaisen ammattietiikkani kannalta on ollut tärkeää etten tuo liikaa omia mielipiteitäni ja omia tulkintojani käsittelemistäni.

Yhdessä osassa käsittelen uhrin kokonaisvaltaista hoitoa. Tämän työn yhtenä jatkotutkimuksena voisi olla parisuhdeväkivallan uhrien hoidon jatkuvuus

Pohdinta

Kun esitin ideapaperin aiheestani keväällä 2011, en löytänyt juurikaan aiheestani tehtyjä opinnäytetöitä. Tätä työtä tehdessäni olen ilokseni huomannut, että aiheeseen on herätty. Töitä löytyy väkivallan tekijän auttamisesta naisten väkivaltaisuuteen. Omassa työssäni olen pyrkinyt tuomaan esille syitä, miksi parisuhdeväkivallan uhrin eivät kerro kokemuksistaan sekä etsinyt kokemuksia siitä, miksi apua ei haeta.

Nyt kun on herätty siihen, että väkivaltainen puoliso ei olekaan aina mies, asiaan on alettu perehtyä. Ylessä uutisoitiin 2011 että edellisenä vuonna perheen sisäisen törkeän väkivallan uhriksi tai henkirikoksen uhriksi joutui 116 miestä ja 111 naista. Tämä puhuttelee minua todella vahvasti. Kun luen lehdistä tarinoista, joissa ”tavallisen” perheen isä tappoi perheensä ja itsensä, olen herännyt miettimään, että ”tavallisessa” perheessä ei tapahdu tällaista. Olen miettinyt taustalla mahdollisesti pitkään jatkunutta henkistä väkivaltaa, vähättelyä ja alistamista. Asioista eri mieltä oleminen ja riitelemineen eivät ole henkistä väkivaltaa, vaikkakin voivat johtaa siihen. Mahdollisesti monessakin tapauksessa näin on, mutta emme saa sitä koskaan tietää.

Omassa työssäni halusin tuoda esille mahdollisimman hyvin, miksi väkivaltaisessa parisuhteessa eletään ja miksi apua ei haeta, vaikka sitä on saatavilla. Hoitohenkilökunnalle suuntaamani työn tarkoitus on avata asioita, joita piilee väkivallan takana. Hoitavan tahon on helppo sanoa, että lähde ja jätä se. Onko meillä oikeus arvostella uhrin valintoja? Moni uhri saattaa olla vaikka kuinka monetta kertaa hoidettavana, ja silloin hoitajalla on suuri vastuu siinä, mitä hän sanoo ja miten hän sanoo.

Moni uhri kaikesta väkivallasta huolimatta rakastaa puolisoaan ja uskoo väkivallan loppumiseen. Olisi hyvä tietää, kuinka väkivaltaista puolisoa autetaan. Hoitajan tulisi osata ohjata kumpaakin osapuolta oikean avun piiriin. Työtä tehdessäni luin useita Pro Gradu tutkimuksia ja väitöskirjoja. Aiheesta on tehty useita töitä etenkin Diakonissalaitoksissa, mutta myös puheviestinnän puolella. Löytyi lukuisia mielenkiintoisia töitä, ja jouduinkin

ajoittain keskeyttämään työn, koska aihealue on läheinen ja vei ajoittain ”syviin vesiin”.

Yksi tunnetuimmista parisuhdeväkivallan uhreista kautta maailman on Tina Turner. Vuonna 1987 kirjoittamassaan kirjassa ”Minä, Tina” hän avautuu koko maailmalle vuosia kestäneestä, häneen kohdistuneesta fyysisestä, henkisestä, seksuaalisesta ja taloudellisesta väkivallasta. Kaikki väkivalta tuli hänen aviomiehensä Ike Turnerin taholta. Tämän tuon pohdintaosiossa esille siksi, että parisuhdeväkivaltaa todella tapahtuu kaikkialla ja kaikissa yhteiskuntaluokissa. Suomalaisista teoksista mielestäni yksi esimerkki on Kari Hotakaisen vuonna 2002 kirjoittama romaani Juoksuhaudantie. Se on tarina, joka kertoo, mikä johtaa nyrkiniskuun ja mihin yksi ainut nyrkin isku voi pahimmillaan johtaa. Molemmista tarinoista on tehty myös elokuva.

Eräs avoterveydenhuollossa työskentelevä sairaanhoitaja kysyi aiheestani. Kun kerroin, mikä työni tavoite on, hän myönsi, että ensimmäiseksi tulee mieleen, että lähtisi ja jättäisi väkivaltaisen puolison. Tuo ajatus on varmasti monella ensimmäinen. Jos asia olisi niin yksinkertainen, ei parisuhdeväkivaltaa olisi. Olen tehnyt tämän työn sydämelläni ja tunnen saaneeni sen päätökseen.

Lähteet

Aaltonen M, Kivivuori J, Salmi V, Sirén R. 2009 Perheväkivalta Suomessa. Verkkokatsaus 12.

Antikainen I. 2008 Väkivalta parisuhteessa ja perheessä – selitysmalleja, terveysuomi.fi, prototyypä. Internetjulkaisu.

Brusila P. 2008 Parisuhdeväkivallan kohtaaminen vastaanotolla. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 1/2008.

Ensi- ja turvakotien liitto, 2006. Perhe - ja lähisuhdeväkivalta, auttamisen käytäntöjä. Internetjulkaisu.

Vaiettu naiseus projekti 2009. www.ensijaturvakotienliitto.fi luettu 3. 9.2013.

Ensi- ja turvakotien liitto. https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=12 luettu 10.9.2013.

Flinck, A. 2006 Parisuhdeväkivalta naisen ja miehen kokemana. Rikottu lemmenmarja. Tampereen yliopisto: Väitöskirja, hoitotieteen laitos.

Flinck A. 2008 Naisten ja miesten kokema parisuhdeväkivalta on monimuotoista. Sairaanhoidaja lehti, katsausartikkeli, 3/08.

Heikkinen, H. 2001. Narratiivinen tutkimus - todellisuus kertomuksena. Teoksessa aloittelevalla tutkijalla tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylän yliopisto.

Heiskanen M & Ruuskanen E. 2010. Tuhansien iskujen maa, Miesten kokema väkivalta Suomessa. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti.

Helin-Tuominen M. 2006 "Sitä on niin siinä liisterissä kii" – miesten kokemuksia naisten tekemästä parisuhdeväkivallasta narratiivisesta näkökulmasta. Tampereen yliopisto: Sosiaalityön Pro Gradu tutkimus.

Husso M. 2003. Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylän yliopisto, Gummerrus Oy, väitöskirja.

Iltat - Sanomat 2010. "Otat sä naiselta pataan?" www.iltasanomat.fi/kotimaa-art-1288334856938.html luettu 5.8.2013

Kankkunen P. & Vehviläinen- Julkunen K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki, WSOY.

Klemi A. 2006. Henkinen väkivalta parisuhteessa. Kokemuksia henkisen väkivallan luonteesta ja satuttavuudesta. Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos. Pro Gradu tutkielma.

Koivukangas, J. 2006 Elämä alkaa huomenna. Naisen tie väkivaltaisesta parisuhteesta irrottautumiseen. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpään yksikkö. Opinnäytetyö.

Kotanen R. 2013. Parisuhdeväkivallan uhrit ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa Näkymättömästä näkökulmaksi, Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos, väitöskirja.

Krug E, Dahlberg L, Mercy J, Zwi A, Lozano R. 2005. Väkiältä ja terveys maailmassa. WHO:n raportti.

Kumpuniemi M. 2012 "Nyt sinulle vasta vaikeudet alkavatkin!" Väkiältä johtanut vainoaminen parisuhdekontekstissa. Psykologian syventävien opintojen tutkielma. Itä – Suomen yliopisto.

Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkiältä. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Leppäkoski, T. Flinck, A. Paavilainen, E. Jokisalo, R. Rajala, T. & Tuohimäki, E. 2010. Parisuhdeväkiältä - tunnistaminen, puuttuminen ja koulutustarpeet. Tutkiva Hoitotyö, Vol 8 (4).

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uudistettu painos. Gummerrus kirjapaino Oy.

Mustonen K. & Palmu A. 2006. Väkiältä ja väkiältätyö. Sanasta miestä. Kokemuksia miesten kriisityöstä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 36: 34.

Nykyri, T. 1998. Naisen viha. Jyväskylän Yliopisto & SoPhi.

Nyqvist L. 2001. Väkiältäinen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessiarviointi parisuhdeväkiällasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Väitöskirja, Turun yliopisto/sosiaalipolitiikan laitos.

Ojuri A. 2004 Väkiältä naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkiältä kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Lapin yliopisto, Doria. Väitöskirja.

Perttu S. & Kaselitz V. 2006 Parisuhdeväkiältä puheeksi – opas terveydenhuollon ammattihenkilöstölle äitiyshuollossa ja lasten terveyspalveluissa. Yliopistopainos.

Putkonen H. 2011 Suomalaisten naisten väkiältä. Aikakauskirja Duodecim 127.

Reenkola E. 2008 Nainen ja viha, Aggressio voimavaraksi. Minerva Kustannus Oy, Helsinki .

Rikosuhripäivystys Riku 2011. <http://www.riku.fi/fi/organisaatio/tilastot>. Luettu 12.9.2013.

Rikosuhripäivystys Riku 2006. <http://www.riku.fi/fi/vakivaltarikokset>. Luettu 12.9.2013.

Salminen A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Opetusjulkaisuja, Vaasan yliopisto.

Sosiaali - ja terveysministeriö Julkaisuja 2010:5.

Söderholm A-L. 2006 Hoitotilanteen erityispiirteet, kun vamman syynä on lähisuhdeväkivalta. Suomen Lääkärilehti 35.

Tapaninen P. 2008 Köysi kaulassa. Miesten kokemuksia parisuhdeväkivallan uhrina. Diakonia ylempi amk. Pro Gradu tutkimus.

Taskinen S. 1998. Rakkaus, viha ja väkivalta. Esikko 3: 98

Väestöliitto, parisuhde 2013. www.vaestoliitto.fi/parisuhde. Luettu 22.9.2013